

Part I

Preàmbul

Capítol 1. Introducció	15
Capítol 2. Metodologia de la investigació	21

Capítol 1

Introducció

Les tecnologies d'informació i comunicació –TIC, d'ara en endavant– estan transformant de manera profunda la naturalesa de la comunicació en les societats contemporànies. Els diferents usos i funcions amb què els ciutadans –de manera individual i col·lectiva– s'apropien de les TIC comporten modificacions decisives en la seva forma i nivells de participació en qualsevol mena d'activitat quotidiana. Així, a mesura que la tecnologia i les seves aplicacions s'incorporen i adapten constantment a les “necessitats, interessos, valors i projectes”¹ de cada comunitat específica, les TIC es van convertint –de manera lenta i eficaç– en instruments bàsics de canvi social, econòmic i cultural.

La difusió de les TIC, i sobretot d'Internet, en la vida quotidiana de les persones augmenta amb fermesa a tot el món. En el moment de l'elaboració d'aquesta recerca, els nivells de difusió d'Internet a Catalunya se situen al voltant del 50% de la població, amb gairebé el 50% de les llars catalanes connectades a Internet i, d'aquestes, aproximadament el 80% disposa de connexió de banda ampla.

Els diferents usos i funcions amb què els ciutadans s'apropien de les TIC comporten modificacions decisives en tots els àmbits de la vida diària. Així, els canvis que es produeixen en la gestió de la informació i de la comunicació s'articulen, principalment, al voltant de l'increment de l'equipament tecnològic digital i dels nivells de connexió a Internet en el context domèstic, en funció de les necessitats i interessos individuals i col·lectius, i d'acord amb l'estructura social, econòmica i cultural.

A mesura que l'ús de les TIC es va estenent i consolidant va augmentant el nivell general d'experiència dels usuaris. Aquest fet, juntament amb l'accés creixent a la tecnologia per part dels sectors més joves de la població, en un context d'intensa innovació tecnològica, permet la transformació gradual i simultània dels interessos i de les activitats dels usuaris que hi estan relacionats.

Les TIC, i més concretament Internet, han suposat un canvi de rumb en les regles que fins avui havien regit la comunicació de masses i han creat un nou marc que afecta els mitjans de comunicació *tradicionals*. Si durant els anys 50 del segle passat la televisió va canviar la manera en què la gent ocupava el seu lleure, es comunicava i percebia el món, ara, les TIC adopten aquest paper revulsiu. L'impacte es detecta en quatre aspectes essencials:

- Les pràctiques d'informació i comunicació.

---

1. M. Castells. Pròleg a Tubella, Vilaseca (2005).

- Els processos de creació, producció, distribució i consum de continguts sobre els quals s'articulen la construcció social, econòmica i cultural de les diverses comunitats.
- Les relacions entre els principals actors implicats en els processos de comunicació: els ciutadans, les empreses, organitzacions i institucions que conformen el sector dels mitjans de comunicació, i l'Administració.
- L'estructura del mercat de les telecomunicacions, del negoci, de les empreses i de la cadena de valors que s'hi associa.

El nou model de societat s'organitza, simultàniament, en l'àmbit global i local, gràcies a un sistema dinàmic de connexions originades, facilitades o modificades per les TIC. Així, la difusió i l'ús cada vegada més intens de les TIC genera qüestions transcendents pel que fa al caràcter i la dinàmica d'aspectes essencials de l'organització de les comunitats humanes.² Catalunya és un escenari especialment significatiu a l'hora de descriure i analitzar els patrons de canvi sociocultural associats a la creixent difusió de les TIC i la gradual modificació de les pràctiques mitjançades per la tecnologia, per la combinació de tres factors: el nivell intermedi de difusió i ús de les TIC, les especials característiques sociodemogràfiques, econòmiques i culturals i la particular evolució que n'ha resultat als sectors de les telecomunicacions, els mitjans de comunicació i la indústria audiovisual.

La nostra investigació parteix del coneixement que ens va aportar el Projecte Internet Catalunya 2002-2003. L'informe *Catalunya Societat Xarxa*³ va encendre les alarmes quan va revelar que el 16,6% dels que navegaven per Internet miraven menys la televisió i, d'aquests, el 61,7% tenien menys de 30 anys, segons el resultat d'una enquesta realitzada en una mostra representativa de la població catalana.

Aquest punt de sortida ens va portar a parlar d'una dinàmica de transició, en què les pràctiques d'informació i comunicació tradicionals coexisteixen amb una activa renovació d'usos i estratègies, caracteritzada per una tendència cap a la gestió autònoma i personalitzada de les activitats quotidianes, en funció del grau d'experiència dels usuaris amb la tecnologia i les seves aplicacions.

Aquesta investigació pretén entendre els processos de modificació de les pràctiques d'informació i comunicació associades a la difusió creixent d'Internet a Catalunya, amb la identificació de les tendències més significatives. Hem buscat la perspectiva de l'experiència

---

2. Tabernero, Dwyer, Tubella (2006).

3. M. Castells, I. Tubella [et al.] (2002). *La Societat Xarxa a Catalunya*. <http://www.uoc.edu/in3/pic/cat/societat_xarxa.html>. Aquest text es va revisar i convertir en llibre: Castells, Tubella [et al.] (2003).

dels usuaris i de la importància de la connexió a casa, l'anàlisi del seu impacte en la gestió de les activitats quotidianes i l'exploració del paper dels joves en aquest procés de transformació. A partir d'aquí vam construir les preguntes per a aquesta recerca per tal d'establir els punts de comparació sobre l'evolució de l'efecte específic dels usos d'Internet en les pràctiques socials i comunicatives.

Per aixó, necessitàvem la generació d'una sòlida base empírica que permetés actualitzar la situació en el context català i, mitjançant l'anàlisi de les dades, revisar el marc teòric i el llenguatge conceptual que s'utilitzen en relació amb la comunicació i amb les pràctiques mitjançades per les TIC.

L'objectiu és analític, tot que la investigació ha incorporat un component descriptiu i informatiu necessari per a quantificar l'estat actual de difusió de les TIC i de consum de mitjans de comunicació. Hem articulat la nostra recerca, doncs, al voltant de la generació d'una nova base de dades, amb la realització d'una enquesta amb què s'ha format un grup de treball extens d'usuaris experimentats d'Internet a Catalunya, que ha permès explorar les transformacions en les pràctiques d'informació i comunicació associades a l'ús de les TIC, cada vegada més avançat i intens.

La informació facilitada pels enquestats ha portat a la construcció de les categories d'anàlisi que requeria la generació d'un marc teòric precís que contribueixi a entendre millor la naturalesa de les transformacions relacionades amb la difusió de les TIC en l'entramat social, econòmic i cultural de Catalunya.